

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

An possit quis vi cessionis sibi adjudicare prædium, &c.? parag. 7.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

se, d' Censu, che d' altra maniera si faranno, siano nulli, e di nessuno valore, & effetto. (notas invaliditatem contractus?) è non si possa per virtù di quelli dimandare, ne recuperare in Iudicio, ne fora più che à detta regione, è rispetto.

§. VI.

Quarta, seu ultima conditio Censuum in Sicilia, ut possint apponi pacta ad arbitrium contrahentium.

1. Valde notabilis, & ampla est hujus clausulæ concessio, quia in aliis Bullis multa pacta prohibentur, ut ex superioribus constat. Sed in nostro Regno possunt adici contractui Censuum, ex vi istius concessionis, omnia, & quæcunque pacta velint contrahentes, dummodo (ut semper supponitur) apponantur ea, quæ sunt conformia Juri naturæ, ad quæ nihil aliud requiri, nisi, ut servetur æqualitas, gravamina compensentur, & pacta non sint inter se contraria,

489. c. 4. notavi cum Lessio a supra.

2. Arque hinc fit, ut quando in Sicilia apponitur pactum (& solet quidem semper) ut si Censuarius non solvat pensionem, possit Censuista prædium, sub quo residet Censuum, sibi adjudicare, non existimetur esse illicitum: & merito: non enim est contra naturam contractus, quia illud nullo modo destruit naturam Censuum, & ex alia parte non videtur esse illicitum, quasi injustum onus imponatur Venditori, quia supponimus compensari aliunde ejusmodi gravamen, & nunc post prædictam Philippi Pragmaticam maximè compensari, ex eo, quod Emptor non acquirit pensionem, nisi ad rationem quinque pro centum, ut supra vidimus. Neque etiam est illicitum ex alio capite injusto, quia etiam supponimus, illud non apponi, propter quamcunque modicam pensionem non solutam, sed propter multas, quæ possint aliqua tandem ratione attingere dimidium valoris prædii, modo mox explicando, & supponimus etiam, poni in pæ-
4. §. 4. nam moderatam per Judicis sententiam in hoc eadem fligendam, ob culpam potentis, & nolentis
c. 6. §. 1. solvere centum, ut supra b vidimus. Non
dum. 6. denique est illicitum ex lege positiva, quia
Tamburinus de Sacramentis.

jam concessit Nicolaus V. posse poni quæcunque pacta justa, &c.

His in genere prælibatis, ad aliqua scitu necessaria de hac Adjudicatione progrediamur.

§. VII.

An possit quis, vi Cessionis habita à Domino Censuum, sibi adjudicare, hoc est autoritate Judicis sibi appropriare prædium Censuum subiectum?

1. Non raro, puta, quando Censuarius, id est debitor Censuum, sive ob paupertatem, sive propter aliud non solvit pensiones Censuistæ, id est Creditori debitas, dictas pensiones solvit alius Tertius sua pecunia, cui Tertio dictus Censuista, qui est Dominus & Creditor Censuum, cedit totum Jus, quod ipse habet in dictum Debitorem, & in quæcunque bona obligata, vel hypothecata suo Censui. Postquam autem ejusmodi Tertius obtinet hoc Jus, propter multas pensiones à se solutas, petit, & obrinet à Judice, ut sibi attribuantur illa bona loco Censuistæ, à quo ipse Tertius Jus habuit. Quæstio igitur est, an id validè fiat, & licitè?

2. Respondeo, supposita æqualitate debiti, & valore prædii, seu boni adjudicati (de qua re mox §. sequ. fusè disputabimus.) Respondeo, inquam, validè, & licitè fieri, ut ab usu pro communi in Regno videmus, approbari. Et ratio est manifesta, quia ex una parte Censuista, quando ei non solvuntur suæ pensiones, habet hoc Jus adjudicandi sibi prædium, ut diximus paragr. præced. num. 2. & ex alia, idem Censuista, utpote Dominus talis Juris, illud cedere alteri, non prohibetur.

3. Hoc profectò facilè est. Verùm hinc insurgit molestissima difficultas: An scilicet, si Tertius hic, non quidem sua pecunia, sed pecunia ipsius Censuarii solvat aliquot pensiones Censuistæ: quot sufficiunt ad adjudicandum prædium, An, inquam, hic Tertius submissus, qui solet esse, vel Famulus, vel Ancilla ipsius Censuarii, vel fidelis amicus, licitè possit acquirere idem Jus, & sibi bona illa v. g. prædium adjudicare, & adjudicatum donare ipsi Censuario, qui jam

Zzz in

in posterum possidebit, quasi propter Donationem prædium idem, quod antea possidebat: & quia non est extinctus Censum (cum adjudicatio processerit solum ob pensiones annuas, seu fructus præteritos non solutos, sibi que ille submissus Censum sibi, ut loquimur, accollaverit) ideo idem Censuarius possidebit etiam in posterum prædictum Censum. Et consequenter suas faciet ejusdem Censum pensiones, seu fructus eo modo, quo sibi eas fecisset Tertius. Vidēs artificium? Si Censuarius ipse, qui est debitor, nomine suo Censum solvisset, nisi Juris acquisivisset solutio, sed solum plene per ipsam satisfactum fuisset Censuista. At quia solvit ille Tertius, qui debitor non erat, ideo potuit, ex Jure sibi concessio, prædium sibi adjudicare, ut pecuniam solutam recuperaret.

4. Respondeo. Nunquam mihi persuadere potui, licite, & juste fieri à sciente fraudem, ejusmodi artificiosam cessionem. Primum, quia est contra Justitiam commutativam. Secundò, contra Justitiam legalem, seu bonum publicum. Tertio, contra virtutem Religionis.

5. Probatum Primum, nam tunc, Censuista, vel quicumque sit, qui per hæreditatem, aut ex alio titulo est Dominus Censum, & cui debentur à Censuario pensiones, tunc, inquam, Censuista nullum Jus dare ipsi Tertio valet, unde ipse Tertius nullum Jus acquirere potest. Quare, si eum illo apparenti Jure sibi postea adjudicavit prædium, injuste, & invalide ipsi Censuario rem istam donabit, & Censuarius rem alienam, si eam acceptaverit, possidebit injuste.

6. Quod autem Censuista nullum Jus dare valeat illi Tertio, ubi est sita tota vis argumenti, luce ipsa clarius mihi videtur, si solum animo penetretur hujus negotiationis fraus. Nam Censuista nullam Jus habet adjudicandi sibi prædium Censui subjectum, quando Censuarius illi solvit ex sua pecunia pensionem, quia pactum, seu pœna Adjudicationis est adnexa non solutioni, id est, tunc habet hoc Jus adjudicandi sibi prædium Censuista, quando Censuarius non solvit, cum possit, ut vidimus nu. 1. At in casu, de quo est sermo, jam Censuarius verè, & re ipsa ex sua pecunia solvit; ergo non remanet in Censuista Jus, quod illi Tertio possit cedere.

Neque dicas: Potuit Censuarius mutare, & fortasse mutuavit hanc pecuniam Tertio illi, & sic ille Tertius pecunia propria pensionem solvit; Ne id dicas, inquam, Primum, quia verè Censuarius non mutuavit. Id certè patet, nam pauperi famulo, vel Ancillæ, immo etiam homini diviti nemo mutuatur sine securitate, aut pignore, aut fidejussore: quæ omnia longe absunt à casu nostro. Secundò, Profectò non nisi fidei mutuatur, qui mutuatur volendo, & intendendo, sibi deinde donari fideliter prædium, & omne Jus acquisitum, vel acquirendum ex illa pecunia.

7. Confirmatur nostra doctrina, nam, quando censuarius potest solvere pensionem, & non vult, nullum debet ex hac injustitia commodum reportare: at nunc potest solvere, quia jam habet pecuniam, quam numerat illi Tertio, & tamen non vult ipse solvere pensionem; ergo qua ratione reportabit illud commodum acquirendi prædium?

8. Jam quòd id sit contra Justitiam legalem, probatur, quia, quando Censuista sciens fraudem, cedit per publicum Notarium illud Jus, quod, ut diximus, non habet, idque regulariter sub juramento (de quo mox) & quando deinde censuarius, atque ille Tertius per publicum Judicem exigunt, & acceptant adjudicationem ex nullo Jure in conscientia procedentem, non solum peccant contra justitiam commutativam sub restitutionis onere, ut dictum est, sed etiam contra Judicia, & officia publica, dum per publicos actus, & scripturas ad fovendas, & palliandas suas fraudes utuntur Judicem, & Notariorum officiis, ergo etiam peccant contra Justitiam legalem. Nam propterea, quando Judices, & Notarii iniquum hoc stratagemma advertunt (quod facile adverti ab iis potest, quando ille Tertius, submissus est pauper, vel, si est dives, quando apparet nil ad ipsum attinere solutionem illam) peccant mortaliter contra eandem Justitiam legalem, sicuti, quia cooperantur injustitiæ commutativæ, peccant item contra commutativam, & subeunt etiam ipsi restitutionis onus.

9. Dixi autem (sciens fraudem, à sciente fraudem, &c.) nam, si quis ex dictis nesciat, nec sit dubium, quòd fraudes illæ adhiere, potest,

potest, & debet judicare non adesse, quia delictum nunquam praesumendum est, & tunc (factis tamen diligentibus ad veritatem noscendam) poterit is sequi doctrinam datam n. 1. & 2. quia tunc prudenter putabit, illum Tertium solvere Censum ex pecunia propria.

10. Dices. Vel loqui possumus de Censuario, qui non vult solvere immediatè pensionem, nisi mediante illo Tertio, & tunc, peccatè Censuarium, concedatur, quia cum habeat pecuniam, quam solvat, teneaturque ipse eam solvere, perpetam agit, non solvendo, unde, & perpetam Tertius, cooperando cum ipso. At Censuista videtur excusandus, quod coactus à suo interesse, id est ad suas pensiones recuperandas, cedat illi Tertio Jus suum; supponimus enim illum Tertium non solviturum, nisi ejusmodi Jus ipsi cedatur à Censuista.

11. Respondeo, non solum Censuarium, & Tertium illum, sed nec Censuistam posse per hanc tuam considerationem excusari. Ratio est, quia, ad suas pensiones recuperandas, non potest Censuista vendere id, quod non habet, sicuti non posset idem Censuista ad recuperandam suam pensionem, vendere equum v. g. meum illi Tertio, quia Censuista nullum Jus habet ad equum meum. Cum ergo Censuista, quando ei solvitur sua pensio ex pecuniis Censuarium, nullum prorsus Jus habeat, seu nullum Jus ei remaneat, quid cedere, seu vendere alteri poterit? Quoniam autem tunc solum (praesidio alio inconveniendi) posset Censuista, vel quilibet alius contractare equum meum, quando extrema necessitas illum ad hoc urgeret, in qua necessitate omnia sunt communia, (praesicè tamen quantum sufficit ad extremam necessitatem sublevandam) ita in casu nostro, &c. Sed quæso te in nostro casu, quando nam tanta necessitas?

12. Deniq; Tertio, Quod prædictum artificium sit contra virtutem Religionis, probatur. Nam in eo contextendo, semper solet intervenire Juramentum, quo Censuista Jus suum cedit illi Tertio, & quo hic Tertius donat prædium Censuario. At qua veritate possunt ipsi jurare, se vendere, vel donare Jus, vel prædium, quod ut probavimus, suum non est.

13. Nonnulli prædicta Juris ficta (ut ego merito appello) cessione utuntur ad finem excludendi alios Creditores. Exemplo rem facile intelliges: Petrus v. g. emit prædium

subjectum tribus v. g. Censuum obligationibus, propter quas dictum prædium debet Titio v. g. anteriori decem annuos aureos, alii posteriori v. g. Cajò alios decem, Sempronio denique magis posteriori decem item alios. Petrus ergo submittit aliquem fidelem hominem, cui numerat decem aureos, quos homo hic solvit Titio anteriori, sibi que accipit cessionem Jurium à dicto Titio contra prædium possessum à Petro, idque continuat per multos annos, nam postquam summa soluta sufficit ad prædium sibi adjudicandum, illud sibi homo ille fidelis adjudicat (fidelis quidem homini, sed infidelis Deo) & utpote qui illud acquirit ex vi Censuum anterioris, excludit Cajum, & Sempronium posteriores, prætextu, quod pro illis nihil remaneat fructuum dicti prædii, & prædium sic liberum à se acquisitum donat dictus homo fidelis Petro.

14. Affero, hanc negotiationem esse injustam, propter dicta in præcedentibus. Adde, si prædium illud ab initio (ut debet præsumi) erat sufficiens, & nunc est etiam fortasse sufficiens ad omnes tres pensiones solvendas, quo jure, possunt hac arte excludi Cajus, & Sempronius? Vel certè, quo jure potest ipsis difficillimam reddi solutionem suarum pensionum? Quod si prætendatur non esse sufficiens, cur non relinquatur cuique suum Jus, experiendi, an omnes possint habere suas pensiones, vel portionem saltem aliquam in anno fortasse aliquo fertili, &c.

Per hanc occasionem quarimus, quid in eo conscientia de quadam simili Cessione in favorem Censuarium?

15. Sensus quaestionis est, An, si ipse Censuarium possessor prædii pensionem tibi Censuista solvens, requirat a te, ut ipsi cedas tuas actiones contra alios quoscunque, An, inquam, licitè illerequirit, & tu cedes item licitè?

16. Respondeo, esse bene distinguendum. Quando enim is fundavit Censum, seu suum prædium subiecit Censui tibi solvendo, vel (dum dictum prædium sibi adjudicavit, seu emit) sibi eidem Censum illum (ut dicimus) accollavit; hoc est solvere promissit, dico, nec justè, nec licitè ipsum

posse requirere ejusmodi cessionem, nec te illi cooperari cedendo (idem dic de heredibus, qui Antecessoris personam representant.) Ratio est, quia, si is fundavit Censum, jam habuit pecuniam correspondentem valori Censui; si verò illum sibi accollavit, vel emit, jam tanto minoris habuit prædium, quantum importat debere solvi talem Censum. Ergo, cum ipse sit abundè satisfactus, non potest amplius petere prædictam cessionem; sic enim acquireret Jus ad iteratam satisfactionem ex vi dictæ cessionis; nam quando fundavit, vel accollavit, vel emit sibi Censum, fuit jam, ut dixi, satisfactus: quare, si ex vi hujus cessionis posset petere eandem summam ab alio, certè esset, velle iterum satisfieri.

17. Quando autem prædium prædictum tanquam nulli oneri subjectum is habuit, sive ex emptione, sive dote, sive ex alio contractu oneroso, si deinde illud prædium inveniretur subjectum alicui Censui tibi solvendo, & de facto is tibi illum solveret, justè requireret cessionem, illamque ei tu ex Justitia faceres: nam tunc is habet Jus possidendi liberum, ut supponimus, & francum prædictum prædium unde, si pro ipso tibi aliquid solvit, justè poterit ab altero, qui Censum solvere debet, exigere. Et quidem, si bene advertis, hæc Juris cessio eadem est, vel similis, ac dicta num. 1. & 2. est enim ac si Tertius solveret tibi sua propria pecunia, quam debere ab ipso amitti, justum certè non est.

18. Dixi autem (contractu oneroso) si quidem in lucrativo, si attentè consideres, est eadem, vel similis ratio, ac si ipse Censum fundasset, vel sibi Censum accollavisset, nam propterea justa tunc cessio non esset; Donatarius enim, ut alibi dictum est, obligatur solvere onera rei donatæ sine spe re-
compensationis.

19. Inquires. An sicuti hic possessor, solvens ipse tibi Domino Censum pensionem potest licitè à te petere, & habere cessionem prædictam, quando emerat prædium francum, & liberum, ita in eodem casu empti liberè prædii, possit supponere illum Tertium fidelem amicum, cui fiat cessio modo prædicto?

20. Respondeo, nequaquam posse. Ratio est, quia possessor solvens suis pecuniis,

quas non debet, non est defraudandus Jure quo possit illas recuperare; est enim, ut modo innui, tunc ferè casus idem, qui dictus est nu. 3. At illi Tertio, cum ipse Tertius non solvat, ut hic supponimus, sua propria pecunia, cedi non debet, nec potest illum Jus. Multò magis, quia solutio facta à possessore prædii Censui subjectus, cum sit solutio pensionis debitæ Domino Censui, nullum effectum relinquit post se contra ipsum Censum, prædiumque Censui subjectum; at, facta Tertio, valde notabilem effectum post se relinquit: posset enim ipse Tertius jam Cessionarius adjudicare sibi totum prædium, vel ejus partem, & sic recurrerent inconvenientia dicta à nu. 4.

§. VIII.

An Adjudicatio, quæ fieri consuevit in Regno Sicilia sit justa?

Præmittuntur aliqua necessaria ad questionis intelligentiam.

1. Dominus Censui Bullaris nostri Regni adjudicare, seu per Judicis sententiam appropriare sibi potest bona suo Censui subjecta, seu, ut græco vocabulo loquimur, hypothecata. Ad quod duobus procedere potest modis. Primò, lædendo Censuarium supra dimidium, quæ læsio in hac materia vocatur enormissima. Secundo, lædendo eundem infra dimidium, quæ saltem vocatur læsio non enormissima, nam, quando nulla est læsio, cum omni ex parte Adjudicatio sit justa, de ea hic agendum non est. Quomodo autem intelligatur hoc (ultra, vel infra dimidium) passim docent Doctores, a breviter autem sic habet Lessius ^{de Test. l. 2.}
l. c.

2. In foro externo non datur actio ei, qui emendo carius, vel vendendo vilius, non est deceptus ^{de con. c. 40. n. 2.} ultra dimidium justipretii, v. g. si agrum tuum, c. 40. n. 2. valentem nunc centum libris, vendas septuaginta, Castigata vel sexaginta, vel etiam quinquaginta libris, non justipotes intentare actionem ad rescindendam venditionem, aut resumendum pretium, quia non es ^{de con. c. 40. n. 2.} deceptus ultra dimidium justipretii, secus autem, si vendidisses quadraginta octo, vel quadraginta novem, vel minoris. Pari modo, si agrum valentem centum libris, emas centum quinquaginta